

круглих столів та інших подібних заходів, а також розробленню та поширенню спеціальних методичних матеріалів з покроковим описом алгоритму пошуку і налагодження ділових зв'язків із зарубіжними партнерами, залученню консалтингових компаній і експертів для сприяння розвитку експорту. У цілому, забезпечення ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності потребує упровадження збалансованої системи заходів як на національному, так і на регіональному рівнях, а також на рівні окремих підприємств.

## **«ГОЛЛАНДСЬКА ХВОРОБА»: ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ У ПРОБЛЕМІ ДИСПРОПОРЦІЙНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

**Журавльова Н.Р.**

*Науковий керівник – Федотова Ю.В., канд. екон. наук, доцент*

У працях сучасних дослідників сьогодні особлива увага приділяється проблемі недостатньої ефективності використання наявного природно-ресурсного потенціалу. Очевидно, що проблеми ресурсозалежності економіки з часом тільки загострюються. Така тенденція має назву так званої «голландської хвороби». Феномен цього явища обумовив актуальність та мету представленої наукової дискусії.

Здійснюючи ретроспективний аналіз тематики дослідження, доцільно відзначити, що починаючи з 1994 року в Україні було застосовано модуль реформування національної економіки, яка була націлена на пріоритетний розвиток рентоорієнтованих галузей. Наслідком таких дій стала залежність української економіки від світових сировинних ринків, що визначило вітчизняний феномен «голландської хвороби» (ефект Гронінгена) або «ресурсного прокляття», сутністю якого є стійка зворотна залежність між темпами економічного зростання і забезпеченістю мінеральними ресурсами.

Яскравим прикладом прояву ефекту є дослідження групи країн, забезпечених природними ресурсами, за період з 1960 по 1990 роки. Отже, було виявлено, що середньорічні темпи падіння ВВП на душу населення за період з 1965 по 1998 роки в Ірані і Венесуелі склали 1%, в Лівії – 2%, в Іраку та Кувейті – 3%. А для країн-членів ОПЕК в цілому показник ВВП на душу населення протягом проаналізованого періоду знижувався на 1-3% за рік [1, с. 9].

Зміст цього «голландського феномену», як причини низьких показників ВВП, полягає у спрямуванні інвестиційних коштів до сектору видобування та розподілу сировинних товарів і, як наслідок цього, зменшенні конкурентоспроможності інших галузей. Така ситуація

особливо загострюється при збільшенні вартості ресурсів, які призначаються на експорт. Так, сьогодні найвищий рівень концентрації фінансових ресурсів України відбувається у галузях, які передбачають виснажливе використання природних ресурсів за умови низьких ставок рентної плати за спеціальне природокористування [2, с. 7]. Цей фактор став основною причиною накопичення великого капіталу у сфері видобування та первинної обробки природних ресурсів, особливо мінерально-сировинних, і виступив суттєвим дестимулятором інноваційно-технологічної модернізації основного капіталу цих галузей народного господарства. Крім того, у періоди ресурсного буму курс національної валюти зростає, що вкрай негативно відображається на розвитку несировинних галузей національної економіки.

Однак є протилежна точка зору, згідно якої, так звані «ресурсні держави» здобули суттєві успіхи в інституційному розвитку. Так, лідерські позиції у якості інститутів та ефективності державного управління займають Норвегія, Канада і Австралія, в інфраструктурних проєктах – Канада, Малайзія і Норвегія, а в питаннях конкурентоспроможності економіки та ефективності фінансової політики в ресурсному секторі – Канада, Чилі, Норвегія. І загалом, високі місця у рейтингу регіональному розвитку займають Канада, Норвегія і Катар, а у питаннях ефективності витрачання ренти – Норвегія [3, с. 103]. Проте більшість досліджень проблематики ресурсозалежності все-таки протирічать аргументам на користь цієї думки.

Повертаючись до проблеми збалансованості регіональної структури економіки України, відзначимо, що значна питома вага експортно-імпортних операцій належить головному офісу регіональних компаній. Такі особливості призвели до того, що м. Київ є стратегічним експортером продукції металургійної і хімічної промисловості, незважаючи на те, що безпосереднім виробником її не являється. Тобто м. Київ виконує функції імпортного посередника для інших регіонів України. Прояви «голландської хвороби» є вагомими причинами диспропорційності регіонального розвитку, оскільки у ВВП країни високу питому вагу займає сектор сировини і напівфабрикатів.

Підсумовуючи вищесказане, зауважимо, що кризові явища в економіці України обумовлюють вирішення першочергової задачі подолання структурних дисбалансів і зменшення сировинної спрямованості економіки.

1. Міщенко В. «Голландська хвороба» на українському ґрунті (до економічної оцінки мінерально-сировинної бази) / В. Міщенко // Економіст. – 2010. – №12. – С.8-10.

2. Голян В. А. Економічна криза в Україні: феномен «голландської хвороби» та рецидив «ресурсного прокляття» / В. А. Голян // Економіка та держава. – 2016. – №7. – С. 4-15.

## **МЕРЕЖЕВІ СТРУКТУРИ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ**

**Черкас Я.В.**

*Науковий керівник – Федотова Ю.В., канд. екон. наук, доцент*

Мережі і мережеві структури є основними організаційними формами постіндустріального суспільства, першими видами яких у підприємствах в умовах індустріального виробництва є виробничі системи та комплекси. Застосування мережевих моделей побудови взаємовідносин на рівні національних підприємств є закономірним етапом розбудови інноваційно-інвестиційної моделі економіки та підвищення конкурентоспроможності галузей.

Питанню розгляду сутності мережевої концепції, як стратегії укріплення конкурентних позицій суб'єктів ринку, присвячено дане наукове дослідження, виконане за допомогою теоретичного аналізу результатів сучасних наукових досліджень з цього напрямку.

Так, мережеве об'єднання є механізмом адаптації підприємств до мінливих ринкових умов, що дозволяє використовувати новітні методи побудови економічних відносин, які сприяють подоланню конфліктних ситуацій, інформаційної невизначеності та управлінської інертності. В умовах посилення впливу макроекономічних факторів на діяльність окремих господарюючих суб'єктів, необхідна перебудова стратегії та системи управління, що орієнтується не тільки на внутрішні параметри діяльності, а й на зовнішні. Параметри, що характеризують зовнішні ресурси і активність, підлягають впливу і вимагають обов'язкового контролю, що визначає їх як об'єкт управління в рамках мережевого об'єднання і взаємодії його суб'єктів. У мережевому об'єднанні враховуються резерви підвищення ефективності діяльності кожного учасника шляхом узгодження бізнес-процесів, оптимізації оборотних активів, синхронізації потоків ресурсів та інтегрованого управління знаннями.

Розрізняють два види мережевих організацій:

- 1) сформовані навколо великої корпорації, що забезпечує упорядкованість дій формально незалежних дрібних фірм;
- 2) мережа без виразного лідера - стосунки організацій засновані на взаємозалежності і їх приблизно рівному ринковому потенціалі [1, с. 102].

Зауважимо, що відносини між бізнес-суб'єктами, які виникають у мережевих об'єднаннях крім звичайних ринкових трансакцій, що пе-